

บทที่ 2

หลักเกณฑ์ แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องวิธีการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด (มหาชน) ได้มีการนำแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกล่าวโดยสังเขป ดังนี้

1. ผู้มีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างหนี้

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างหนี้ พอจำแนกออกได้เป็นหลายฝ่ายดังต่อไปนี้ (ชัยภัทร กำจัดศัตรู, 2549: ออนไลน์)

1. ฝ่ายลูกหนี้ ลูกหนี้ควรทำการตรวจสอบสภาพของตนเองเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ลูกหนี้นี้มีปัญหาและจะต้องมีการปรับโครงสร้างหนี้ที่ใดเกิดจากอะไร ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ทำธุรกิจย่อมจะรู้ถึงสาเหตุและวิธีการในการปรับโครงสร้างหนี้ได้ดีที่สุด และควรมีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริงในการปรับโครงสร้างหนี้ให้แก่เจ้าหนี้และที่ปรึกษาทางการเงินตามความจำเป็นและเหมาะสม

2. ฝ่ายเจ้าหนี้ ฝ่ายเจ้าหนี้เป็นฝ่ายที่จะต้องมีการเตรียมตัวในการปรับโครงสร้างหนี้ไม่น้อยไปกว่าลูกหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็น โครงการหรือธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีเจ้าหนี้หลายรายและมีหนี้หลายประเภทซึ่งเจ้าหนี้แต่ละรายจะพยายามคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเป็นหลักทำให้การเจรจาในการปรับโครงสร้างหนี้เกิดความล่าช้าหรืออาจมีอุปสรรคได้ง่ายจึงมักจะต้องมีการแต่งตั้งตัวแทนของฝ่ายเจ้าหนี้เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ เรียกว่าผู้ประสานงาน (Co-ordinator) หรือคณะกรรมการเจ้าหนี้ (Steering Committee) ในกรณีที่มีการตั้งกลุ่มของเจ้าหนี้เป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ทั้งหมด

3. ที่ปรึกษาทางการเงินมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้โครงการขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ซึ่งมีหนี้จำนวนมากหรือเป็น โครงการขนาดเล็กแต่มีความซับซ้อนสูง ที่ปรึกษาทางการเงินมักจะเป็นองค์กรอิสระซึ่งฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ร่วมกันเลือกให้มาทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูล (ซึ่งเรียกกันว่าเป็นการทำ Due Diligence) และจัดเตรียมประมาณการต่างๆ รวมทั้งประมาณการกระแสเงินสด (Cashflow Projection) ซึ่งจะใช้เป็นฐานในการเจรจา

4. ที่ปรึกษากฎหมาย มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การปรับโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างหนี้นอกศาลหรือการปรับโครงสร้างหนี้โดยอาศัยกระบวนการฟื้นฟูกิจการในศาลล้มละลายก็ตาม ที่ปรึกษากฎหมายมักจะมีทั้งของฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้และควรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้น เพื่อให้ได้คำปรึกษาทางกฎหมายที่เหมาะสมตลอดระยะเวลาในการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

5. องค์กรที่สนับสนุนและส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ สำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ขนาดใหญ่มักจะเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ตามแนวทางของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.หรือ CDRAC) คณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐบาลทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อประสานงานและส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ให้ประสบความสำเร็จ

6. ผู้ทำแผน ในการปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กระบวนการฟื้นฟูกิจการของศาลล้มละลายจะต้องมีการแต่งตั้งผู้ทำแผน ซึ่งมีหน้าที่หลักคือร่างแผนฟื้นฟูกิจการและเป็นผู้ทำการแทนลูกหนี้ในระหว่างที่มีการร่างแผนฟื้นฟูกิจการ เพื่อให้ที่ประชุมเจ้าหนี้ออนุมัติ ผู้ทำแผนจะต้องมีความเป็นกลางให้มากที่สุดเพื่อให้แผนฟื้นฟูกิจการเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้

7. ผู้บริหารแผน ในการปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กระบวนการฟื้นฟูกิจการของศาลล้มละลายจะต้องมีผู้บริหารแผน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเป็นผู้กระทำการแทนลูกหนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในแผนฟื้นฟูกิจการ ซึ่งได้รับอนุมัติจากที่ประชุมเจ้าหนี้และศาลล้มละลายแล้วผู้บริหารแผนอาจเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ทำแผนหรือเป็นบุคคลอื่นก็ได้

8. สำนักฟื้นฟูกิจการกระทรวงยุติธรรม การปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กระบวนการฟื้นฟูกิจการของศาลล้มละลายรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ทำแผนและผู้บริหารแผนจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งสังกัดอยู่กับสำนักฟื้นฟูกิจการ กระทรวงยุติธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

การฟื้นฟูกิจการจะต้องมีหลายฝ่ายร่วมหารือ และตัดสินใจ การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดเป้าหมายให้คณะกรรมการบริษัทที่เข้าสู่แผนฟื้นฟูได้เป็นหลักปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (พิชัย นิลทองคำ, 2541)

ประการที่หนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราวของลูกหนี้โดยให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหนี้และมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนในบางกรณี

ประการที่สอง เพื่อคุ้มครองกิจการของลูกหนี้มิให้ถูกฟ้องบังคับชำระหนี้ระหว่างอยู่ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยที่เจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เรียกว่า Automatic Stay

ประการที่สาม เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ด้วยวิธีการตั้งผู้บริหารใหม่เรียกว่า “ผู้ทำแผน” และ “ผู้บริหารแผน” เพื่อดำเนินงานตามแผนฟื้นฟูภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ประการที่สี่ เพื่อลดขั้นตอนการฟ้องคดีบังคับให้ลูกหนี้หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ถูกฟื้นฟูให้ชำระหนี้หรือส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินได้ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งสามัญใหม่ซึ่งมีความล่าช้าที่ขั้นตอนการบังคับเพื่อให้ชำระหนี้

ประการที่ห้า เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้ทำแผน หรือผู้บริหารแผนสามารถร้องขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉล เช่น การจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของผู้บริหารลูกหนี้ซึ่งมีเจตนาเพื่อยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของลูกหนี้

ประการที่หก เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ขับเคลื่อนต่อไปได้ แม้จะมีการร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการก็ตาม เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้อำนาจการจัดการทรัพย์สินและกิจการของลูกหนี้จะตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์อื่นๆ อีกเช่น การให้เจ้าหนี้ได้รับประโยชน์จากการคิดดอกเบี้ยโดยเฉพาะเจ้าหนี้สถาบันการเงิน เจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ย่อมได้รับชำระหนี้เท่าจำนวนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาและเสนอขอความเห็นชอบต่อศาล

3. รูปแบบการปรับโครงสร้างหนี้

การปรับโครงสร้างหนี้ในปัจจุบันนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ (ชัยภัทร กำจัดศัตรู, 2549: ออนไลน์)

1. การปรับโครงสร้างหนี้โดยสมัครใจ เป็นกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ที่ง่ายและสะดวกรวดเร็วและมีความสลับซับซ้อนน้อยที่สุด เนื่องจากไม่มีระเบียบและกฎเกณฑ์ใดๆ มาควบคุม นอกจากนี้ใช้หลักของสัญญาทั่วไป (Freedom of Contract principle) เป็นการตกลงกันโดยอิสระระหว่างฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ ซึ่งอาจจะมีที่ปรึกษาทางการเงินหรือไม่ก็ได้เพื่อทำหน้าที่ในการเตรียมเอกสารสัญญาหรือบันทึกข้อตกลงในการปรับโครงสร้างหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้โดย

2. การปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กระบวนการของคณะกรรมการ เพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) หรือ The Corporate Debt Restructuring Advisory Committee (CDRAC) ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ เพื่อให้การปรับโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นรัฐบาลได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อดูแลและสนับสนุนกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้รายใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) หรือ The Corporate Debt Restructuring Advisory Committee (CDRAC)

2.2 คณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2.3 สำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) ซึ่งเป็นส่วนงานหนึ่งในธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้นตรงต่อผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้การดูแลของ คปน. หรือ CDRAC นั้นเป็นการกำหนดความผูกพันทางสัญญาระหว่างฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ เพื่อให้การปรับโครงสร้างหนี้มีกระบวนการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นและมีกำหนดเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน

3. การปรับโครงสร้างหนี้ภายใต้กระบวนการฟื้นฟูกิจการของศาลล้มละลาย ถือเป็นกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ที่ซับซ้อนและมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายมากที่สุด แต่ก็เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเช่นเดียวกัน การปรับโครงสร้างหนี้ในศาลล้มละลายเป็นกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีลักษณะพิเศษดังต่อไปนี้

3.1 มีหลักการการห้ามฟ้องร้องบังคับคดีหรือใช้วิธีการใดๆ เพื่อบังคับชำระหนี้ หรือบังคับหลักประกัน หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ในระหว่างที่ศาลรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการจนกว่าแผนฟื้นฟูกิจการจะได้รับอนุมัติ หรือจนกว่ากระบวนการฟื้นฟูกิจการจะจบลงโดยประการอื่น

3.2 กระบวนการบางอย่างที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการปรับโครงสร้างหนี้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและมีกระบวนการที่ซับซ้อนตามกฎหมาย เช่น การลดทุนของลูกหนี้เพื่อกำจัดผลขาดทุนสะสม การเพิ่มทุนของลูกหนี้ รวมทั้งการแปลงหนี้เป็นทุนสามารถกำหนดไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และเมื่อศาลอนุมัติแผนฟื้นฟูกิจการดังกล่าวแล้วสามารถดำเนินการลดทุน เพิ่มทุน หรือแปลงหนี้เป็นทุนได้ทันที

3.3 เจ้าหนี้สามารถปล่อยเงินสินเชื่อเพิ่มเติมในระหว่างดำเนินกระบวนการฟื้นฟูกิจการในศาล เพื่อให้ธุรกิจของลูกหนี้สามารถดำเนินไปได้และเจ้าหนี้นี้ดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองโดยมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น

4. หลักการปรับโครงสร้างหนี้

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทเงินทุน และสมาคมธนาคารต่างชาติได้ร่วมกันจัดทำหลักการปรับโครงสร้างหนี้ฉบับนี้ขึ้น โดยหลักการดังกล่าวไม่มีสภาพผูกพันหรือมีผลทางกฎหมาย แต่เป็นหลักการที่คาดว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของบริษัทลูกหนี้จะนำไปปรับใช้ ในกรณีที่การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าวมีเจ้าหนี้เกี่ยวข้องหลายราย ทั้งนี้หลักการนี้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในตลาดและสามารถปรับเปลี่ยนหรือแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและสถาบันการเงิน หลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือการทำทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อช่วยให้ลูกหนี้ที่ทำการปรับโครงสร้างหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มิเหตุเชื่อว่าบริษัทลูกหนี้ดังกล่าวมีศักยภาพที่จะแข่งขันในตลาดได้ เพื่อให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ทุกฝ่าย กำหนดหลักการที่สำคัญไว้ 19 หลักการ คือ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: ออนไลน์)

หลักการที่ 1 การดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้กิจการทุกชั้นตอนควรมุ่งให้มีการปรับโครงสร้างกิจการของลูกหนี้ มากกว่าปรับโครงสร้างทางการเงินเท่านั้น เพื่อให้ลูกหนี้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่อไป

หลักการที่ 2 มุ่งให้ความสำคัญในการฟื้นฟูแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาเพื่อให้อีกกลับมาเป็นหนี้ที่สามารถชำระหนี้ได้โดยครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

หลักการที่ 3 การปรับโครงสร้างหนี้ในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการดำเนินการอย่างทันท่วงที

หลักการที่ 4 หากฝ่ายบริหารของลูกหนี้ ให้ข้อมูลที่ครบถ้วน และถูกต้องตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ตั้งแต่การประชุมร่วมกันครั้งแรกระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้เป็นต้นไป และให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเจ้าหนี้ทุกครั้ง เจ้าหนี้ก็จะสามารถตกลงกัน "หยุดกระทำการ" ในช่วงระยะเวลาตามที่จะได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะขยายเวลาออกไปได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายมีเวลาได้พิจารณาเรื่องต่างๆ และตัดสินใจอย่างรอบคอบ

หลักการที่ 5 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารระดับสูงของเจ้าหนี้ และลูกหนี้จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญตลอดกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อสามารถตัดสินใจและหาข้อยุติในการประชุมได้

หลักการที่ 6 สถาบันที่เป็นแกนนำในการปรับโครงสร้างหนี้ และบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันดังกล่าว ต้องได้รับการแต่งตั้งในระยะเริ่มแรกของการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อจัดการและประสานงานเรื่องต่างๆ ทั้งหมดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

หลักการที่ 7 ในกรณีการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่มีเจ้าหนี้หลายรายควรมีการตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้ โดยมีตัวแทนจากกลุ่มเจ้าหนี้ที่มีผลประโยชน์หลากหลายต่างกัน

หลักการที่ 8 การตัดสินใจในการปรับโครงสร้างหนี้ควรกระทำโดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์และได้ผ่านการตรวจสอบแล้ว เพื่อให้การปรับโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างโปร่งใส

หลักการที่ 9 ในกรณีที่มีการแต่งตั้งนักบัญชี นายความ และที่ปรึกษา บุคคลดังกล่าวควรมีความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับประเทศไทย ความชำนาญพิเศษ และทรัพยากรต่างๆ เพียงพอที่จะทุ่มเทให้กับงานได้

หลักการที่ 10 แม้จะเป็นประเพณีปฏิบัติตามปกติที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ปรึกษาด้านวิชาชีพรวมทั้งค่าใช้จ่ายของสถาบันที่เป็นแกนนำและคณะกรรมการเจ้าหนี้ แต่เจ้าหนี้ซึ่งผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการปรับโครงสร้างหนี้ก็มีความรับผิดชอบทางวิชาชีพที่จะช่วยควบคุมค่าใช้จ่ายดังกล่าว

หลักการที่ 11 ควรมีการรายงานความคืบหน้าของการปรับโครงสร้างหนี้ให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ทราบเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการทบทวนกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการปรับโครงสร้างหนี้

หลักการที่ 12 บทบาทของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้คือ มีหน้าที่ติดตามพัฒนาการของการปรับโครงสร้างหนี้ ทำการทบทวน กำหนดนโยบายต้องเป็นตัวกลางที่มีความอิสระผลักดันให้การเจรจาที่มีปัญหาให้เกิดความสำเร็จ

หลักการที่ 13 ให้สิทธิเหนือหลักประกันของเจ้าหนี้ในปัจจุบันคงมีอยู่ต่อไป

หลักการที่ 14 เจ้าหนี้ที่ให้สินเชื่อใหม่แก่ลูกหนี้ในการปรับโครงสร้างหนี้เพิ่มขึ้นจากยอดคงค้าง ณ วันที่หยุดชำระและโดยมีเงื่อนไขและข้อตกลงที่เป็นธรรมเพื่อช่วยให้ลูกหนี้ดำเนินกิจการต่อไปได้ควรได้รับสิทธิชำระหนี้ในลำดับก่อนเจ้าหนี้อื่น ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับบริบทเหนือหลักประกันและข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้ด้วย

หลักการที่ 15 ผู้ให้กู้ควรดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากการให้กู้สูง ซึ่งจะทำให้ได้รับผลตอบแทนที่ต้องการ โดยควรให้ความสำคัญแก่หลักประกันและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ลูกหนี้มีความสามารถในการทำกำไรดีขึ้นมากกว่ามุงที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยและเรียกค่าธรรมเนียมในการปรับโครงสร้างหนี้ในอัตราที่สูง

หลักการที่ 16 ในบางสถานการณ์เจ้าหนีบบางรายอาจขายหนี้ของตัวเองให้บุคคลอื่นได้แต่ทั้งนี้เจ้าหนี้นี้ดังกล่าวควรถือเป็นความรับผิดชอบด้านวิชาชีพที่จะดูแลมิให้เจ้าหนี้นายใหม่ที่ซื้อหนี้ไปกระทำการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อ การปรับโครงสร้างหนี้

หลักการที่ 17 ความเสียหายที่เกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้ควรจะเฉลี่ยในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างยุติธรรม โดยคำนึงถึงลำดับการได้รับชำระหนี้ก่อนหลังตามกฎหมาย

หลักการที่ 18 เจ้าหนี้แต่ละรายยังคงสามารถบังคับใช้สิทธิของตนได้โดยอิสระบนพื้นฐานของผลประโยชน์ได้เสียของตน แต่เจ้าหนี้ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของการบังคับใช้สิทธิที่จะมีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ต่อเจ้าหนี้อื่นและลูกหนี้ที่มีศักยภาพในการปรับโครงสร้างหนี้

หลักการที่ 19 การยกเว้นหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักการหรือยกเลิกหลักการข้อหนึ่งข้อใดข้างต้นในการปรับโครงสร้างหนี้รายใดอาจกระทำได้ โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ทั้งหมดที่เข้าร่วมในการปรับโครงสร้างหนี้

5. วิธีการปรับโครงสร้างหนี้

สาระสำคัญของหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: ออนไลน์) หลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศนั้นเป็นเพียงการกำหนดวิธีการเบื้องต้นที่สถาบันการเงินพึงปฏิบัติในการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนั้นนโยบาย วิธีการ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินแต่ละแห่งที่จะต้องไปกำหนดกันต่อในรายละเอียด โดยผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการของสถาบันการเงินนั้นๆ ด้วย ซึ่งสามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็นตามวิธีการออกเป็น 9 วิธีการดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 ลดต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ

การลดต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับนั้นเสมือนการปลดหนี้ (ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 340 หมายถึง ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ท่าน หนี้นั้นก็อันระงับสิ้นไป ถ้าหนี้มีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ต้องทำเป็นหนังสือด้วยหรือต้องเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ให้แก่ลูกหนี้หรือขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย) วิธีการเช่นนี้จะมีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับชำระหนี้ในอนาคตต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งหมดนี้ซึ่งหนี้สินตามบัญชี ซึ่งสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีส่วนสูญเสียที่ควรจะได้ การใช้วิธีนี้ในการปรับปรุง

1. คำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (Net Present Value : NPV) รับตามเงื่อนไขใหม่ในการชำระหนี้โดยใช้อัตราส่วนลด (อัตราที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่สถาบันการเงินใช้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่มาจากสัญญาก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้)

2. ใช้ราคาตลาดของหนี้ตามบัญชีหากมีการซื้อขายในตลาดและทราบราคาซื้อขาย

3. ใช้ราคายุติธรรมของหลักประกันซึ่งประเมินตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเจ้าหนี้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินสามารถทำการบันทึกส่วนสูญเสียทั้งหมดที่ได้ทำการปลดหนี้หรือการลดต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ยนั้นมาตัดเป็นค่าใช้จ่ายโดยบันทึกลงในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดนั้นและตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับส่วนที่สูญเสียที่เกิดขึ้นด้วยโดยการกันเงินทุนสำรองด้วย และการปลดหนี้สำหรับรายได้ส่วนที่ลูกหนี้ได้รับจากการที่เจ้าหนี้ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่ปลดหนี้ให้หนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล

วิธีที่ 2 ลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นวิธีที่จะมีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับชำระหนี้ในอนาคตต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ซึ่งสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีส่วนสูญเสีย การใช้วิธีนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องกับอายุโครงการของลูกค้า หรือระยะเวลาให้บริการของโครงการลูกค้าและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าเพื่อช่วยทำให้ฐานะทางการเงินของลูกค้าดีขึ้นจนมีความสามารถจ่ายชำระหนี้คืนได้

ในกรณีที่อัตราดอกเบี้ยตามสัญญาเดิมเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวหรือไม่คงที่ ให้สถาบันการเงินใช้อัตราดอกเบี้ยที่อิงกับอัตราดอกเบี้ยลอยตัวเป็นอัตราส่วนลด หากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยทำให้เกิดเป็นภาระในการคำนวณส่วนสูญเสียและต้องปรับปรุงเงินทุนสำรองแล้วสถาบันการเงินอาจจะใช้อัตราดอกเบี้ย ณ วันที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือ ณ วันที่หนี้ถูกจัดชั้นเป็นอัตราคงที่เพื่อใช้เป็นอัตราส่วนลด แต่เมื่อเลือกวิธีการใดแล้วจะต้องใช้ไปตลอดโดยสม่ำเสมอกับลูกหนี้ที่มีลักษณะเดียวกัน วิธีการนี้กรมสรรพากรถือว่าเป็นเหตุอันสมควรที่จะไม่ประเมินภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะแม้ว่าจะต่ำกว่าราคาตลาด แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดและดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2542 การลดอัตราดอกเบี้ยที่ให้แก่ลูกหนี้ตามมูลค่าตลาดหรือเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าจะไม่ถือ

วิธีที่ 3 การแปลงหนี้เป็นทุน

การแปลงหนี้เป็นทุนตามกฎหมายแพ่ง(ในกรณีของบริษัทจำกัด) และกฎหมายมหาชน (ในกรณีของบริษัท(มหาชน) จำกัด) ไม่สามารถทำการหักกลบลบหนี้ระหว่างหนี้สินบริษัทกับเจ้าหนี้ หากสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้อยู่จะดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยการแปลงหนี้เป็นทุนในบริษัทลูกหนี้ของตน จึงไม่สามารถที่จะทำการดำเนินการทางบัญชีได้โดยทันที แต่จะต้องทำการแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องนำเงินมาทำการชำระค่าหุ้นให้แก่บริษัทที่เป็นลูกหนี้ก่อน หลังจากนั้นทางบริษัทที่เป็นลูกหนี้ก็จะนำเงินนั้นมาทำการชำระคืนให้แก่สถาบันการเงิน ถือได้ว่าเป็นวิธีที่อาจสร้างความยุ่งยากให้แก่สถาบันการเงินในการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยการแปลงหนี้เป็นทุน

การแปลงหนี้เป็นทุนนั้นจะทำการคำนวณโดยใช้ราคายุติธรรม (Fair Value) ของทุนซึ่งมีผลทำให้มีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชีให้สถาบันการเงินตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไปและบันทึกการแปลงหนี้เป็นทุนนั้นด้วยราคายุติธรรม ส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นก็ให้ทำการบันทึกตัดส่วนต่างเป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงบกำไรขาดทุนที่มีการรับโอน โดยให้คำนึงถึงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ตั้งไว้แต่เดิมด้วย

การแปลงหนี้เป็นทุนกรณีทรัพย์สินในส่วนของเจ้าหนี้นั้นมีต่ำกว่าจำนวนยอดหนี้ที่มีอยู่ของลูกหนี้เป็นจำนวนมาก หลังการแปลงหนี้เป็นทุนแล้วอัตราส่วนการถือหุ้นของเจ้าหนี้เดิมก็จะเปลี่ยนแปลงไป โดยเจ้าหนี้จะอยู่ในฐานะของเจ้าหนี้ด้วยตามอัตราส่วนของจำนวนหนี้ที่แปลงเป็นทุน การแปลงหนี้เป็นทุนนี้ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินไม่ได้รับชำระเงินจริงแต่เป็นการบรรเทาภาระของลูกหนี้ และในบางกรณีที่มีการขาดทุนจากการแปลงหนี้เป็นทุนนั้นถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายให้ตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไปและบันทึกด้วยราคายุติธรรมและได้รับการยกเว้นเรื่องของการไม่ต้องชำระภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาจากทางกรมสรรพากรด้วย

วิธีที่ 4 ขยายเวลาการชำระหนี้ (จากหนี้เดิมซึ่งเป็นหนี้ระยะยาวอยู่แล้ว)

วิธีนี้เปรียบเสมือนการผ่อนปรนเงื่อนไขชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับชำระหนี้ในอนาคตต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ซึ่งสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีส่วนสูญเสีย การใช้วิธีนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องกับอายุโครงการของลูกหนี้ หรือระยะเวลาการให้บริการของโครงการลูกหนี้ และความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้เพื่อช่วยทำให้ฐานะการเงินของ

วิธีที่ 5 ปรับหนี้ระยะสั้นเป็นหนี้ระยะยาว

ในกรณีที่สถาบันการเงินให้กู้ยืมระยะสั้น โดยไม่สอดคล้องกับโครงการสร้างธุรกิจของลูกค้า สถาบันการเงินควรทำการปรับโครงสร้างหนี้ให้สอดคล้องกับโครงสร้างและการปรับโครงสร้างนั้นจะต้องคำนวณมูลค่าในอนาคต (Future Value) แล้วคิดกลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ด้วยอัตราดอกเบี้ย ณ วันที่สถาบันการเงินปล่อยกู้ให้กับลูกค้า กรณีที่เป็นหนี้ระยะสั้นควรที่จะเปลี่ยนให้เป็นหนี้ระยะยาวโดยเปลี่ยนจากอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นตามสัญญากู้ยืมเดิมมาใช้ดอกเบี้ยระยะยาวแทนโดยอัตรานั้นควรเป็นอัตราในตลาดเงิน (อัตราดอกเบี้ยพื้นฐาน + ความเสี่ยงของโครงการนั้นๆ) อัตราดอกเบี้ยที่ปรับจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และเป็นอัตราที่ให้แก่ลูกหนี้รายอื่นที่กู้ยืมระยะยาว ณ วันที่ให้กู้ยืมและมีเอกสารอ้างอิงที่มาของอัตราดอกเบี้ยนั้นด้วยซึ่งจะทำให้เห็นมูลค่าผลตอบแทนของโครงการที่ชัดเจนใกล้เคียงกับหนี้ที่ได้ตามความเป็นจริงมากที่สุด

อัตราดอกเบี้ยที่ปรับจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และเป็นอัตราที่ให้แก่ลูกหนี้รายอื่นที่กู้ยืมระยะยาว ณ วันที่ให้กู้ยืมและมีเอกสารอ้างอิงที่มาของอัตราดอกเบี้ยนั้นด้วย หนี้ที่ได้รับการปรับโครงสร้างจะได้รับการปรับฐานลูกหนี้ใหม่เป็นหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐานและกันสำรองร้อยละ 20 และถ้าปฏิบัติตามเงื่อนไขในการชำระเงินครบ 3 เดือน จะกลายเป็นลูกหนี้ปกติหรือหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินลดลงเพราะการนำมาหักมูลค่าหนี้ทำให้เหลือน้อยลง นอกจากนี้แล้วยังได้รับการยกเว้นจากภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีเงินได้นิติบุคคล

วิธีที่ 6 ให้ระยะเวลาปลอดหนี้ (Grace Period) เงินต้นและ/หรือดอกเบี้ย

วิธีนี้คือการผ่อนปรนเงื่อนไขชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้โดยกำหนดระยะเวลาที่สถาบันการเงินสามารถทำการให้เพื่อการปลอดหนี้ของเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ย โดยสถาบันการเงินจะต้องทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ของลูกหนี้ เนื่องจากจากวิธีการเช่นนี้จะมีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับชำระหนี้ในอนาคตต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ซึ่งสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีส่วนสูญเสียที่ควรจะได้ การใช้วิธีนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องกับอายุโครงการของลูกหนี้หรือระยะเวลาการให้บริการของโครงการลูกหนี้ และต้องสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้และช่วยกันทำให้ฐานะการเงินของลูกหนี้ดีขึ้นจนมีความสามารถจ่ายชำระหนี้คืนได้

การบันทึกส่วนสูญเสียมักจะมีการจัดทำเหมือนวิธีที่ 1 รวมทั้งการตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับส่วนที่สูญเสียนั้นเกิดขึ้นด้วยโดยการกันเงินทุนสำรองด้วย การให้ระยะเวลาปลอดหนี้โดยที่ลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราส่วนที่ระบุไว้ในสัญญาเดิมและสถาบันการเงินวิเคราะห์แล้วว่า จะได้รับการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาจะไม่ถือเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และจะไม่ได้รับประโยชน์ในการยกเว้นเรื่องภาษีจากกรมสรรพากร

วิธีที่ 7 รับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

การรับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้ของลูกหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนนั้น ให้บันทึกสินทรัพย์ที่ได้รับโอนมาด้วยราคายุติธรรมซึ่งจะทำให้ราคาของสินทรัพย์ต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ซึ่งการประเมินหลักประกันนี้สามารถทำตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ในกรณีที่หลักทรัพย์นั้นจะเป็นที่มาของกระแสเงินสดรับจากการชำระหนี้ ถ้าเมื่อคำนวณมูลค่าของสินทรัพย์แล้วนั้นต่ำกว่ามูลค่าหนี้จะต้องตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไป และต้องนำมูลค่าหลักประกันมาใช้ในการคำนวณเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียนั้นที่อาจเกิดขึ้น และส่วนสูญเสียนั้นที่เกิดขึ้นให้บันทึกในงบกำไรขาดทุน ซึ่งการคำนวณส่วนสูญเสียนั้นสามารถเลือกใช้การคำนวณและการประเมินมูลค่าหลักประกันตามราคาอย่างน้อยปีละครั้ง ถ้ามีการประเมินทุก 6 เดือน สถาบันการเงินสามารถนำมาหักออกจากมูลค่าหนี้ก่อนการคำนวณเงินสำรองสำหรับลูกหนี้จัดชั้นได้ร้อยละ 90 แต่ถ้าการประเมินนานกว่า 6 เดือนแล้วจะนำมาหักได้เพียงร้อยละ 50 และการประเมินนั้นต้องจัดทำโดยเลือกผู้ประเมินราคาอิสระ

ลูกหนี้สถาบันการเงินจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และต้องดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2541 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ.2542 นอกจากนี้แล้วยังได้รับการยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียม การจดทะเบียน สิทธินิติกรรม สำหรับการโอนสินทรัพย์นี้ด้วย

วิธีที่ 8 รับโอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

การรับโอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้ของลูกหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนยังคงคำนวณโดยใช้ราคายุติธรรมของสินทรัพย์ซึ่งราคาจะต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี การประเมินหลักประกันนี้สามารถทำตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในกรณีที่หลักทรัพย์นั้นจะเป็นที่มาของกระแสเงินสดรับจากการชำระหนี้ ถ้าเมื่อคำนวณมูลค่าของสินทรัพย์แล้วนั้นต่ำกว่ามูลค่าหนี้จะต้องตัดส่วนต่างนั้นเป็นค่าใช้จ่ายทันทีที่ต้องนำมูลค่าหลักประกันมาใช้ในการคำนวณเงิน แต่สินทรัพย์ที่ทำการโอนนั้นมิได้เป็นสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้ที่ผู้ยืมตามสัญญาเดิมที่ทำไว้ก่อน และถ้าสินทรัพย์ที่มีใช้

วิธีที่ 9 รับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ขอโอนกลับคืน

การรับโอนสินทรัพย์ของลูกหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน โดยที่ใช้ราคายุติธรรมของสินทรัพย์จะต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ซึ่งการประเมินหลักประกันนี้สามารถทำตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในกรณีที่หลักทรัพย์นั้นจะเป็นที่มาของกระแสเงินสดรับจากการชำระหนี้ ถ้าเมื่อคำนวณมูลค่าของสินทรัพย์แล้วนั้นต่ำกว่ามูลค่าหนี้จะต้องตัดส่วนต่างนั้นเป็นค่าใช้จ่ายทันที ต้องนำมูลค่าหลักประกันมาใช้ในการคำนวณเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น แต่ลูกหนี้สามารถทำการโอนสินทรัพย์ที่ทำการโอนให้กับเจ้าหนี้กลับคืนได้โดยมีการจัดทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร และถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายระหว่างสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้กับลูกหนี้ที่ได้ทำการโอนสินทรัพย์นั้น โดยเจ้าหนี้จะทำการโอนสินทรัพย์ดังกล่าวกลับคืนให้แก่ลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ได้ทำการชำระหนี้ตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ครบถ้วนและไม่มีการผิดชำระในการชำระหนี้

6. การวิเคราะห์งบการเงิน

งบการเงิน คือ รายงานแสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน ซึ่งจะแสดงข้อมูลทางการเงิน ณ วันสิ้นสุดตามรอบระยะเวลาหนึ่ง เป็นงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อเสนอต่อสาธารณะชน โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดการบริหารว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (นภาพร ณ เชียงใหม่, 2548: 19)

งบการเงินของบริษัทที่นำมาวิเคราะห์ ในการศึกษาเป็นงบการเงินที่แสดงต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เปิดเผยต่อสาธารณะ (รายงานประจำปี 2542-2549 บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด (มหาชน), 2550) ซึ่งประกอบด้วยงบการเงิน 3 ลักษณะ คือ

1. งบดุล (Balance Sheet) เป็นงบแสดงฐานะการเงินของธุรกิจ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ปกติจะเป็นเวลาเดียวกับสิ้นงวดดำเนินงาน
2. งบกำไรขาดทุน (Income Statement) เป็นงบแสดงถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจนั้นในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งแสดงรายการหลักๆ คือ รายได้ ต้นทุนขาย ค่าใช้จ่าย ดอกเบี้ย ภาษี กำไรหรือขาดทุนของงวดระยะเวลาดำเนินงาน

3. งบกระแสเงินสด (The Statement of Cash Flows) เป็นงบแสดงการเคลื่อนไหวของกระแสเงินสด สำหรับช่วงเวลาหนึ่ง และใช้สำหรับประกอบงบประมาณเงินสดพยากรณ์สถานะเงินสดในอนาคตได้อีกด้วย งบนี้แสดงให้เห็นถึงรายการที่เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนและแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนในช่วงเวลาหนึ่ง จากสามกิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมดำเนินงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ กิจกรรมการลงทุนเป็นรายการที่เกี่ยวกับซื้อขายสินทรัพย์ถาวร และกิจกรรมจัดหาเงินเงินทุนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการเงินของกิจการ

วัตถุประสงค์การวิเคราะห์งบการเงินจะขึ้นอยู่กับการต้องการของผู้ใช้ อาทิ เจ้าหนี้ ผู้ลงทุน ฝ่ายบริหาร โดยต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ก่อนการวิเคราะห์ซึ่งมีอยู่หลายประการ คือ

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินกิจการ เพื่อเลือกลงทุนหรือวิเคราะห์เพื่อรวมกิจการ
2. ใช้เป็นเครื่องมือพยากรณ์ฐานะการเงินในอนาคต
3. เพื่อวินิจฉัยปัญหาการบริหารงานการดำเนินงานและปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้น
4. ใช้เป็นเครื่องมือประเมินการบริหารงานของฝ่ายบริหาร

การเปรียบเทียบข้อมูลทำให้ทราบสถานะที่กิจการเป็นอยู่บ่งบอกการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับขั้นตอนการแปลความหมาย หรือตีความจากผลการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือต่างๆ หรือเทคนิคต่างๆ ในการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การเปรียบเทียบข้อมูลกับงวดก่อนของกิจการ ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานในงวดปัจจุบันว่ามีเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อเทียบกับการดำเนินงานของงวด การเปรียบเทียบนี้จะนำข้อมูลหลายๆ งวดเวลาของกิจการมาเปรียบเทียบกัน ฝ่ายบริหารสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. การเปรียบเทียบข้อมูลกับกิจการคู่แข่งกัน การเปรียบเทียบลักษณะนี้จะทำให้ทราบว่าดำเนินงานของกิจการว่าดีกว่าหรือด้อยกว่าคู่แข่งกันในธุรกิจเดียวกันแตกต่างกันอย่างไร ผู้บริหารสามารถหาจุดด้อยเพื่อนำไปปรับปรุงกิจการของตนเองได้ต่อไปการเปรียบเทียบนี้จะต้องเปรียบเทียบข้อมูลของงวดเวลาเดียวกัน

3. การเปรียบเทียบข้อมูลของบริษัทกับข้อมูลอุตสาหกรรม ซึ่งข้อมูลอุตสาหกรรมเป็นค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมซึ่งคำนวณจากข้อมูลของกลุ่มบริษัทที่อยู่ในธุรกิจเดียวกันเป็นเกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าผลการดำเนินงานอยู่ในสถานการณ์ใดดีกว่าหรือด้อยกว่าอุตสาหกรรมเป็นการมองในภาพรวมการเปรียบเทียบนี้จะต้องเปรียบเทียบข้อมูลของงวดเวลาเดียวกัน

ข้อควรระมัดระวังในการเปรียบเทียบ คือ

1. ขนาดของกิจการ เนื่องจากกิจการที่มีขนาดต่างกันย่อมทำให้โอกาสของกิจการไม่เท่ากัน อาจส่งผลให้ผลการวิเคราะห์ไม่ถูกต้อง

2. ลักษณะของธุรกิจ ควรจะมีลักษณะประเภทเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกันจึงจะทำให้ผลการวิเคราะห์ถูกต้อง

3. หลักการบัญชี เนื่องจากหลักการบัญชีมีวิธีปฏิบัติหลายวิธีที่กิจการสามารถเลือกปฏิบัติได้ ดังนั้น ในการเปรียบเทียบข้อมูลของกิจการระหว่างงวดหรือเปรียบเทียบระหว่างกิจการ หรือเปรียบเทียบข้อมูลอุตสาหกรรมก็ตาม ข้อมูลที่เปรียบเทียบอาจใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกัน

4. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมธุรกิจ ประกอบด้วย การเมือง สังคม ภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งกฎหมาย ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา และกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลหลายช่วงเวลาจะต้องคำนึงถึงผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะการเงิน ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการหากำไรของธุรกิจ ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายการที่ปรากฏในงบการเงินสำหรับระยะเวลาหนึ่ง ในรูปของสัดส่วนหรืออัตราร้อยละ เป็นเทคนิคที่ใช้กันมากในวงการธุรกิจ มีหลายอัตราส่วนแต่ที่สำคัญ (Key Financial Ratios) นั้นมีอยู่ 4 กลุ่มที่ใช้ประเมินฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการในด้านต่างๆ ได้แก่ (จินดา ชันทอง, 2540)

1. อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity Ratios) เป็นการวัดระดับความสามารถของธุรกิจที่จะสามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้มากน้อยเพียงไร

2. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ (Assets Management Ratios) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธุรกิจในการบริหารสินทรัพย์

3. อัตราส่วนวัดความสามารถในการบริหารหนี้สิน (Debt Management Ratios) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว

4. อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) เพื่อวัดความสามารถในการทำกำไร การมีคุณภาพ และมีศักยภาพในการคงไว้ซึ่งผลกำไร มีความสม่ำเสมอหรือแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น

1. อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity Ratios) เป็นการวัดระดับความสามารถของธุรกิจที่จะสามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้มากน้อยเพียงไร

1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ แสดงถึงจำนวนเท่าของสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถนำไปใช้ชำระหนี้สินระยะสั้น ตามมาตรฐานแล้วควรมีค่าเท่ากับ 2 : 1 แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจ

1.2 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Acid test Ratio or Quick Ratio)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราส่วนวัดว่ากิจการมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นที่ดีกว่าอัตราส่วนหมุนเวียน เพราะจะนำเอาเฉพาะสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องหรือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ มาคำนวณเท่านั้น เป็นการวัดสภาพคล่องของธุรกิจที่ถูกต้องเพราะจะไม่มีการค้าค้างถึงสินค้าคงคลัง

2. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ (Assets Management Ratios) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธุรกิจในการบริหารสินทรัพย์ แบ่งออกเป็น

2.1 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (Account Receivables Turnover Ratio)

$$= \frac{\text{ยอดขายสุทธิ}}{\text{ลูกหนี้คงเหลือถัวเฉลี่ย}} = \text{รอบ}$$

$$* \text{ลูกหนี้คงเหลือถัวเฉลี่ย} = (\text{ลูกหนี้คงเหลือต้นงวด} + \text{ลูกหนี้คงเหลือปลายงวด}) / 2$$

เป็นอัตราส่วนที่วัดความเร็วในการเปลี่ยนลูกหนี้เป็นเงินสดใช้ประกอบกับการวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนเพราะการเก็บเงินจากลูกหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอจะเป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพของเงินทุนหมุนเวียนและความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้แล้วกิจการยังสามารถทำการคำนวณค่าเฉลี่ยระยะเวลาการเก็บเงินจากลูกหนี้ได้โดย

$$= \frac{\text{รอบระยะเวลาในงวดบัญชี}}{\text{อัตราหมุนของลูกหนี้}} = \text{วัน}$$

2.2 อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover Ratio)

$$= \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}} = \text{รอบ}$$

$$*\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย} = (\text{สินค้าคงเหลือต้นงวด} + \text{สินค้าคงเหลือปลายงวด}) / 2$$

อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ ใช้สำหรับวัดจำนวนครั้งที่กิจการขายสินค้า เพื่อวัดประสิทธิภาพในการหมุนเวียนของสินค้าที่ขายได้ สร้างสภาพคล่องและผลตอบแทนให้กิจการ ซึ่งอัตรานี้จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับลักษณะของธุรกิจ และยังสามารถทำการวัดหาระยะเวลาการขายสินค้าได้โดย

$$= \frac{360}{\text{อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ}} = \text{วัน}$$

2.3 อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover)

$$= \frac{\text{ยอดขายสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ถาวรถัวเฉลี่ย}} = \text{เท่า}$$

$$*\text{สินทรัพย์ถาวรถัวเฉลี่ย} = (\text{สินทรัพย์ต้นงวด} + \text{สินทรัพย์ปลายงวด}) / 2$$

เป็นอัตราส่วนที่วัดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ถาวรของกิจการ

2.4 อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover)

$$= \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์รวม}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราส่วนที่ช่วยในการพิจารณาถึง การบริหารเงินในการลงทุนสินทรัพย์ทั้งหมด ในกิจการที่ดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ว่า การบริหารมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Copyright © by Chiang Mai University All rights reserved

3. อัตราส่วนวัดความสามารถในการบริหารหนี้สิน (Debt Management Ratios) เป็น

อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว แบ่งออกเป็น

3.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio)

$$= \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินทั้งหมดของกิจการ ทั้งหนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินระยะยาวต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อดูโครงสร้างของเงินทุนและระดับความเสี่ยง

3.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt to Total Assets Ratio)

$$= \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราส่วนที่ช่วยในการบ่งถึงระดับความเสี่ยงและความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการ โดยเฉพาะการชำระหนี้เงินต้นทั้งหมดเพราะเป็นการเปรียบเทียบจำนวนหนี้สินที่กิจการมีอยู่ เทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ ทำให้ทราบถึงคุณภาพของสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการว่าสามารถทำการชำระหนี้คืนเมื่อครบกำหนดไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ

3.3 อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Time Interest Earned Ratio)

$$= \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}} = \text{เท่า}$$

เป็นอัตราที่แสดงถึงความสามารถในการชำระดอกเบี้ยระยะสั้นหรือในแต่ละปีที่กิจการดำเนินงานเนื่องจากดอกเบี้ยนั้นต้องทำการชำระทุกๆ ปี โดยเป็นอัตราที่เจ้าหน้าที่ระยะยาวให้ความสำคัญมาก

4. อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) ความสามารถในการ

ทำกำไรนั้นมีความสำคัญทั้งต่อเจ้าหนี้และเจ้าของกิจการ ผู้ซึ่งนำเงินทุนมาลงทุนในกิจการ การวัดความสามารถในการทำกำไรนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ผลกำไรที่ได้มามีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีศักยภาพในการคงไว้ซึ่งผลกำไรต้องสมควรมีความสม่ำเสมอหรือแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น โดยแบ่งออกเป็น

4.1 อัตรากำไรขั้นต้น (Margin Ratio)

$$= \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ขายสุทธิ}} = \%$$

เป็นอัตราที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นของธุรกิจ ความสามารถในการจัดการหรือบริหารต้นทุนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร โดยยังไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ

4.2 อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Ratio)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขายสุทธิ}} = \%$$

เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจเทียบกับยอดขาย กำไรสุทธิ และกำไรจากการดำเนินงาน แตกต่างกันในรายการดอกเบี้ยจ่ายและรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งภาษี

4.3 อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ (Return on Common Shareholder's Equity Ratio)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิหลังภาษี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ}} = \%$$

เป็นการวัดผลการตอบแทนที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างแท้จริงเพราะการถือหุ้นสามัญนั้นได้รับเงินปันผลก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ ทำให้สถานภาพของผู้ถือหุ้นสามัญมีฐานะความเป็นเจ้าของกิจการอย่างไม่แท้จริงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ถือหุ้นสามัญ

4.4 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Asset Ratio)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิหลังภาษี}}{\text{สินทรัพย์รวม}} = \%$$

เป็นการวัดความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพโดยก่อให้เกิดกำไรในการใช้สินทรัพย์นั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าสินทรัพย์นั้นได้จัดหาจากเงินทุนที่ได้มาจากการกู้ยืมหรือจากเจ้าของ

7. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ฉัฐชรินทร์ ศิริวัฒนา(2544) ได้ศึกษาเรื่องการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการปรับโครงสร้างหนี้ และวิธีการปรับโครงสร้างหนี้โดยธนาคารแห่งประเทศไทยปัญหาและอุปสรรคของการปรับโครงสร้างหนี้ และประเมินผลการดำเนินงานก่อนและหลังการปรับโครงสร้างหนี้ พบว่า บริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) มีวิธีการปรับโครงสร้างหนี้โดยวิธีการแปลงหนี้เป็นทุนโดยแบ่งเป็นหุ้นสามัญและหุ้นกู้ วิธีขอขยายเวลาการชำระหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว แต่บริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ไม่สามารถขยายอสังหาริมทรัพย์มาชำระหนี้ได้ เป็นอุปสรรคจากภาวะเศรษฐกิจเป็นช่วงชะงักงัน ทำให้การเปรียบเทียบการ

ขวัญณา อรุณพิทักษ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อรายได้ตามกระบวนการของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระบวนการฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย วัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลที่ลูกหนี้และสถาบันการเงินเจ้าหนี้ได้รับจากการปรับปรุงหนี้ตามกระบวนการของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (ค.ป.น.) และกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ กรณี บริษัท ซาชา จำกัด (นามสมมุติ) ซึ่งประสบผลสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยเปรียบเทียบกับกรณี บริษัท ไทยปลาซ่า จำกัด (นามสมมุติ) ที่การปรับโครงสร้างหนี้ไม่เป็นผลสำเร็จ โดยผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการ พบว่า บริษัท ซาชา จำกัด ได้ประโยชน์ในรูปการลดหย่อนหนี้ ต้นเงิน และดอกเบี้ยที่ค้างชำระจากกระบวนการฟื้นฟูกิจการมากกว่าที่ได้จาก ค.ป.น. เนื่องจากบริษัทรับภาระดอกเบี้ยจ่ายต่ำกว่า มูลค่าการชำระหนี้ต่ำกว่าและมีความเสี่ยงทางการเงินต่ำกว่าเนื่องจากกระบวนการฟื้นฟูกิจการเป็นการแก้ปัญหาหนี้สินกับเจ้าหนี้ทุกรายอย่างเบ็ดเสร็จ สำหรับผลที่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ได้รับ พบว่า เจ้าหนี้ได้ประโยชน์จากกระบวนการฟื้นฟูกิจการน้อยกว่าที่ได้จาก ค.ป.น. เนื่องจากมูลค่าการรับชำระคืนต่ำกว่าแต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการ ค.ป.น. มีความเสี่ยงจากการที่ลูกหนี้อาจไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามแผนหากไม่สามารถเจรจาหยุดกับเจ้าหนี้ นอกกระบวนการ ค.ป.น. ได้สำเร็จ นอกจากนี้ ยังพบว่าผลสำเร็จในการปรับปรุงหนี้ทั้งสองกระบวนการล้วนให้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และ บริษัท ซาชา จำกัด มากกว่า การปรับปรุงหนี้สำเร็จ ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ บริษัท ไทยปลาซ่า จำกัด ปรับปรุงไม่สำเร็จ เนื่องจากการเจรจาต่อรองไม่สามารถประสานผลประโยชน์ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกว่าคุณูติที่ตกลงกันไม่อยู่บนพื้นฐานที่ยุติธรรม น่าเชื่อถือ และปฏิบัติ ต่อกันตามเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจากการศึกษาทั้งสองกรณี พบว่า ผลสำเร็จของการปรับปรุงหนี้ก่อให้เกิดผลดี ต่อลูกหนี้และเจ้าหนี้อันจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ

ยอดชาย ม้าทอง (2545) ได้ศึกษาเรื่องการฟื้นฟูกิจการบริษัทไทยผลิตภัณฑ์ขี้ผึ้ง จำกัด (มหาชน) หรือ ทีจีพี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติล้มละลายของไทย เปรียบเทียบผลการดำเนินงานทางการเงินของทีจีพี แบ่งเป็น 3 ช่วง คือช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจไทยในปี 2538-2539 ช่วงระหว่างการหยุดชำระหนี้จนถึงการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการในปี 2540-2541 และช่วงเวลาในกระบวนการฟื้นฟูกิจการในปี 2542 และศึกษาผลสำเร็จของการฟื้นฟูกิจการในการช่วยปรับปรุงและเอื้อประโยชน์ทางการเงินแก่ทีจีพี โดยการศึกษาประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับแผนฟื้นฟูกิจการที่ทีจีพีนำมาใช้งาน ประสบผลสำเร็จ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน ผลการศึกษา พบว่า วิธีการฟื้นฟูกิจการของทีจีพี ได้แก่ มีผู้ร่วมลงทุนรายใหม่จากประเทศอังกฤษที่เข้ามาอัดฉีดเม็ดเงิน โดยการซื้อหุ้นเพิ่มทุนและซื้อผลประโยชน์ของกิจการในเครือของทีจีพี และมีการแปลงหนี้เป็นทุน หนี้ที่เหลือเจ้าหนี้ทางการเงินยินยอมลดหนี้ให้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยค้างรับ จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน แสดงให้เห็นว่า ทีจีพี มีปัญหาในเรื่องสภาพคล่องประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ ความสามารถในการชำระหนี้ และความสามารถในการทำกำไร ซึ่งภายหลังจากการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการแล้วสามารถช่วยบรรเทาและแก้ไขปัญหาทางการเงินให้กับทีจีพีได้

เอกคณิต ระย้าแก้ว (2546) ได้ศึกษาเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีศึกษาบริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผนฟื้นฟูกิจการและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนฟื้นฟูกิจการ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลitudinal ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และแผนฟื้นฟูกิจการของบริษัท โดยใช้เครื่องมือทางการเงินคือการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลังการฟื้นฟูกิจการ ระยะเวลาที่ทำการศึกษา แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ เป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤติทางการเงินปี 2538-2539 ช่วงเกิดวิกฤติทางการเงิน ปี 2540-2543 ช่วงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัท ปี 2544-2545 โดยสาเหตุที่ทำให้บริษัทเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ เนื่องจากเงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ทำให้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนจึงประสบผลขาดทุน โดยวิธีการที่บริษัทเลือกใช้ในการฟื้นฟูกิจการ ได้แก่ การยกเลิกทุนจดทะเบียนเดิมที่ยังมิได้มีการออกจำหน่ายหุ้น เพิ่มทุนจดทะเบียนใหม่ การออกจำหน่ายหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิม การปรับโครงสร้างทุนของบริษัท การรับซื้อคืนหนี้แบบมีส่วนลด การแปลงหนี้เป็นทุน โดยสมัครใจ และการแปลงหนี้ใหม่ให้แก่นิติบุคคลเฉพาะกิจ ซึ่งจากวิธีการดังกล่าวทำให้สภาพคล่องของบริษัทดีขึ้น สามารถบริหารสินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีภาระหนี้สินลดลงโดยจะเห็นว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นกว่าช่วงก่อนการฟื้นฟูกิจการ